

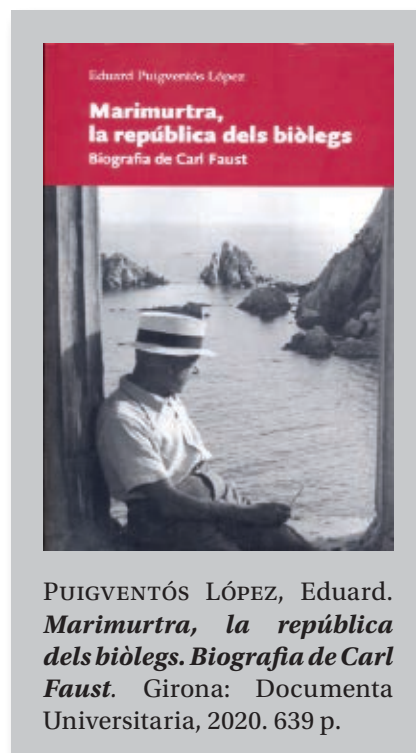
El jardí que Faust guanyà al mar

Text > **DANI VIVERN**

El gènere biogràfic és mal-leable fins a extrems insospitats. Una biografia pot ocupar unes quantes desenes de pàgines o, com en aquest cas, 639. I amb més de nou-centes notes a peu de pàgina. Però aquestes xifres inquietants no ho són tant si es contempen des de dins. Com passa quan ens endinsem al bosc: ja no ens preocupen els milers d'arbres, sinó que gaudim de les troballes, que poden ser d'una diversitat encantadora. La comparació és ben vàlida, en aquest cas, ja que es tracta d'un treball centrat en un jardí —el Marimurtra, de Blanes— i en el seu creador, Carl Faust Schmidt. L'espai botànic s'amplia fins a horitzons extensos, a vegades allunyats i exòtics, com l'origen de les moltes plantes que acull.

Eduard Puigventós és doctor en història contemporània i màster en història comparada per la UAB. En aquesta obra —en té moltes altres, i ben reconegudes— fa ús dels seus coneixements per elaborar un text molt ben treballat sobre els orígens de Faust, nascut a Hadamar (Hesse, Alemanya, 1874), i en ressegueix la trajectòria fins a la seva mort, a Marimurtra, el 1952. El jardí va sorgir de zero, arran de l'admiració que aquell alemany sentia per la bellesa natural, pel món clàssic, per la ciència. Que ningú que s'en-

dinsi en la lectura d'aquesta obra voluminosa esperi trobar-hi una guia o un catàleg del que conté el jardí Marimurtra. En primer lloc, perquè aquesta no és la intenció de l'autor, i en segon lloc, perquè aquell jardí no admet un catàleg insípid. S'ha de veure i viure. Per això, Puigventós ha fet un gran pe-riple en què exposa la història alemanya de finals del segle XIX; les relacions empresarials i intel·lectuals entre Catalunya i el món germànic; les entitats culturals i esportives dels primers anys del segle XX al nostre país, amb les quals Faust va establir contacte i en què va participar; els industrials amb qui va fer societat; els personatges amb qui tractà per fer realitat el seu projecte, com ara l'arquitecte Josep Goday; les tensions prebèl·liques, l'auge del nazisme i la postguerra a Espanya, i les dificultats, temences i frustracions que van acompanyar Carl Faust els seus darrers anys, en què la seva preocupació principal era quin seria el futur d'aquell jardí, d'aquella obra eclèctica —avui, feliçment sota l'auspici de la fundació que porta el nom de qui en va ser l'ànima— en la qual se sumen la ciència botànica, la divulgació i l'arquitectura. I tot això, sota un leitmotiv en què es repeteix la idea de voluntat, d'ànima intel·lectual faustiana, de mètode alemany. El paral·lelisme amb el Faust de

PUIGVENTÓS LÓPEZ, Eduard. *Marimurtra, la república dels biòlegs. Biografia de Carl Faust*. Girona: Documenta Universitaria, 2020. 639 p.

Goethe, que vol guanyar terreny al mar per crear un palau, és inevitable.

Més enllà de fixar una aventura vital amb un rigor acadèmic impecable —cites epistolars, imatges, notes, referències...—, la idea de Puigventós és destacar la possibilitat d'una simbiosi sempre desitjada per molts catalans —i poques vegades aconseguida— entre el perfeccionisme d'inspiració luterana i l'exuberància epicúria dels mediterranis. Dit a la nostra manera: entre el seny i la raixa.

El Ter és més que un riu

Text > **JORDI DALMAU**

El corrent d'aigua que va d'Ulldeter a l'Estartit arrossega, marca i determina tant geografia com història, genera tant vegetació com quilowatts; pot afavorir i pot perjudicar. Aquest Ter, vertaderament polifacètic, però tanmateix arrauat, mereixia ja fa temps un estudi en profunditat, per tot el que fa ell mateix i pel que li ha fet tothom en totes les èpoques. Aquest estudi, amb anàlisi i opinió, dades i relat, és obra de Joan Gaya, enginyer industrial: *El Ter. Dits i fets del transvasament*.

Massa sovint el Ter ha semblat un camp de batalla per regadius, transvasaments, seguretats o explotacions, com si fos de goma. El llibre de Joan Gaya n'aixeca acta puntual, fruit d'uns anys de sòlida investigació. Ara tenim «el» llibre del Ter, el que haurà de guiar tots aquells polítics, tècnics, associacions i ciutadans que es vulguin arromangar per treballar amb estimació el nostre entranyable riu. A les comarques gironines històricament hem viscut rampelludes inundacions, transvasaments que ens empobrei-

xen, maniobres de líders que el riu no es mereixia. I polèmiques terribles. Només una mostra: Benito Izquierdo Carnero, enginyer de camins, canals i ports i doctor en dret, va adreçar aquestes paraules a Pere Duran Farell, enginyer amb la mateixa titulació i conseller delegat d'Hidroelèctrica de Catalunya, amb motiu dels dubtes sobre la seguretat de la presa de Susqueda: «De seguir adelante en una obra que si la haces y luego se derrumba, no tendrías vida bastante para, orando de rodillas y con los brazos en cruz,

Un clàssic olotí recuperat

Text > PERE MARTÍ I BERTRAN

Frederic Soler, *Serafi Pitarra* (Barcelona, 1839-1895), considerat el fundador del teatre català, com deixa ben clar el pedestal de l'estàtua que Barcelona li va dedicar l'any 1906, va ser un dels dramaturgs més populars, més prolífics i més representats, juntament amb Àngel Guimerà, de l'escena catalana. Malgrat tot això, actualment en podem trobar ben poques obres al mercat, si no és en llibreries de vell. L'editorial Adesiara n'ha recuperat una de les més conegudes, una de les dues que l'autor va situar a Olot, *Lo ferrer de tall*, que es va estrenar al Teatre Romea de Barcelona el 1874 i que estava descatalogada des de feia anys, com també hi està *L'apotecari d'Olot* (1871), l'altra peça que té com a escenari la capital de la Garrotxa.

La nova edició, com deixen ben clar la solapa de la coberta i la «Nota a l'edició», «respecta el text publicat en vida de l'autor», començant pel títol, amb l'article arcaïtzant *lo*, que havia desaparegut de totes les edicions, a partir de la publicada per Salvador Bonavia a la col·lecció «L'Escena Catalana» l'any 1918. Es tracta d'un drama històric amb una clara influència del barroc castellà (Lope de Vega, Calderón de la Barca o Tirso de Molina hi són ben presents) que l'autor situa a l'època de Felip V, i que gira entorn de l'honra d'una noia

de setze anys, Rosa, i de l'honor d'un pare, mestre Jordi, un ferrer de tall olotí. Honor i honra que intenta trepitjar sense miraments el senyor feudal de la demarcació, el Baró. El pare i els seus treballadors fidels, l'Esquerrà i en Biel, fonamentalment, s'encarregaran de fer avortar l'oprobri i d'avergonyir un noble que de noble només en té els títols.

Com deixa ben clar la introducció a càrrec del professor Ramon Bacardit, i d'allò més necessària per situar l'obra en el seu temps i en el conjunt del teatre de Frederic Soler, l'èxit immediat i total de l'obra prové «de la seva construcció, de l'habilitat de l'autor a l'hora de crear l'enjòlit necessari, de la manera d'alternar l'humor amb el dramatisme, del plantejament melodramàtic pla amb personatges fets d'un sol traç» (p. 24), però també de la capacitat de Soler de reflectir la societat del seu temps en personatges aparentment tan allunyats: les ànsies de llibertat i de progrés, el pactisme, l'ètica del treball, la catalanitat... En definitiva, un atac a tot allò que representa el Baró i que en aquell moment semblava que volia mantenir, o recuperar, el carlisme, la bèstia negra de Frederic Soler, com queda explicitat i no només insinuat en altres obres seves. No és pas perquè sí que Bacardit hi defensa el Pitarra més liberal, republicà, progressista i catalanista.

alcanzar de la misericòrdia divina que salvara tu alma del castigo infernal».

El sumari del llibre disposa a aprofundir en aquells temes que a comarques gironines han llevat la son a molta gent, un dia o un altre. De fet, amb el Ter, aquí tenim una realitat dura on tot és possible i moltes vegades repetible. El sumari transcorre per les inundacions, l'amenaça i la realitat dels transvasaments, les dinàmiques d'oposició gironina enfront del cap i casal, la por aigües avall de la presa de clova d'ou de Susqueda, les esperances i temences dels regadius del Baix Ter, entre molts altres temes.

El llibre i el riu toquen les ribes de les denúncies pertinents, una de les

quals és a Girona, a l'illa del Ter, sobre la qual l'autor reflexiona i expressa una temença fonamentada: és un espai natural fet de sediments i amb molta vegetació, just a davant de la desembocadura de l'Onyar. I després, al capítol de consideracions finals del llibre (i ja som a la pàgina 323), Joan Gaya encara ho rebla: «Aquella presència de l'illa del Ter, una barrera que qualsevol dia pot tornar a botir —com abans ho feia el Ter— un Onyar massa ple».

Si el naixement dels rius s'anomena *capçalera* i és un territori encimbellat i amb carisma, bé es pot afirmar que l'obra de Joan Gaya és un llibre de gran capçalera.

SOLER, Frederic. *Lo ferrer de tall*. Martorell: Adesiara, 2020. 207 p.

Benvinguda aquesta nova edició de *Lo ferrer de tall*, sobretot si serveix per acostar a un públic nou una obra massa desconeguda per les generacions joves, una obra imprescindible per conèixer i parlar amb propietat de la tradició teatral catalana.

GAYA, JOAN. *El Ter. Dits i fets del transvasament*. Girona: Diputació de Girona, 2020. 350 p.